

VRIENDENLOTERIJ

open
MONUMENTENDAG

OPEN MONUMENTEN DAG PEKELA

9 & 10 SEPTEMBER 2023

Gemeente Pekela

Voorwoord

Op zaterdag 9 en zondag 10 september 2023 zijn er in heel Nederland meer dan vierduizend prachtige monumenten gratis toegankelijk voor iedereen. Ook in Pekela bent u bij verschillende locaties welkom tijdens de 37e editie van de Open Monumentendag.

Levend erfgoed

In 2023 is het twintig jaar geleden dat het UNESCO verdrag voor de bescherming van het Immaterieel Cultureel Erfgoed is gesloten en daarom is gekozen voor het thema "Levend erfgoed" voor de Vriendenloterij Open Monumentendag. Levend erfgoed laat zich omschrijven als de culturele gebruiken, tradities en ambachtelijke vaardigheden die mensen van generatie op generatie doorgeven en die verandert met de tijd en met de beoefenaar. Hierbij kunt u bijvoorbeeld denken aan de molenaar, bij ons in Pekela met de werkzaamheden aan de wieken en de opknappbeurt van molen de Onrust een heel treffend voorbeeld. Een molenaar kan zijn beroep niet uitoefenen zonder een goed functionerende molen. Maar andersom is de molen ook een zielloos gebouw zonder de molenaar en zijn werk.

Er valt van alles te beleven!

Pekela is een gemeente met een rijk Veenkoloniaal verleden. Dit verleden is nog steeds goed te herkennen door het Pekelder Hoofddiep en een verzameling aan rijks- en gemeentelijke monumenten, waaronder twee molens, de watertoren, verschillende kerken en karakteristieke woningen en boerderijen.

Door de Vriendenloterij Open Monumentendag kunnen geïnteresseerden een aantal bijzondere monumenten van binnen en buiten gaan ontdekken. Daarnaast is het een mooie gelegenheid voor eigenaren en beheerders om met gepaste trots het monument te laten zien. Ook dit jaar delen wij weer een fietsroute met u langs de monumenten in Pekela die u kunt bezichtigen, sommige alleen van buitenaf. Tevens is er op zaterdag 9 september aanstaande ook nog de Jaarmarkt in het centrum van Oude Pekela.

Bij voorbaat wil ik alvast de gastvrije eigenaren en gebruikers van onze prachtige monumenten bedanken. Want zonder hun medewerking en die van vele vrijwilligers en verenigingen kunnen we deze dag niet organiseren.

Ik wens u namens het college van burgemeester & wethouders van Pekela een prachtige Vriendenloterij Open Monumentendag toe!

Ellen van Klaveren

Wethouder cultuur Gemeente Pekela

Deelnemende monumenten in de gemeente Pekela

NIEUWE PEKELA

1. Kapiteinshuis

OUDE PEKELA

2. Molen De Onrust
3. Wedderwegkerk
4. Stichting Siep & Co

Let op: de openingstijden en -dag(en) variëren per monument.

Bereikbaarheid tijdens jaarmarkt Oude Pekela op zaterdag

In Oude Pekela vindt op zaterdag 9 september 2023 traditiegetrouw de jaarmarkt plaats in en rond het centrum van Oude Pekela. Molen De Onrust en de Wedderwegkerk liggen direct naast het terrein van de jaarmarkt. Daarom kan het vinden van een parkeerplek lastiger zijn dan normaal. Daarnaast zijn er wegafsluitingen en omleidingsroutes. Houd hier rekening mee bij het plannen van een bezoek.

Fietsroute langs de monumenten

⌚ 01:53 ↔ 27,3 km ⌀ 14,4 km/h ↗ 30 m ↘ 30 m

De monumenten staan op de volgende pagina's in volgorde van de fietsroute, waarbij gestart wordt bij Molen De Onrust.

↑ **1. Op toegangsweg ga richting zuidoosten**
Volgen voor 73 m
- totaal 73 m

↑ **2. Rechtdoor op Wedderweg**
Volgen voor 150 m
- totaal 223 m

↑ **3. Bij de kruising Rechtdoor op Wedderweg**
Volgen voor 229 m
- totaal 452 m

↗ **4. Rechts op Torenlaan.**
Volgen voor 206 m
- totaal 658 m

↗ **5. Bij de kruising Scherp rechtsaf op Draijerswijk**

Volgen voor 238 m
- totaal 896 m

↖ **6. Links op Achterlangs**
Volgen voor 138 m
- totaal 1,03 km

↗ **7. Rechts op Haanswijk**
Volgen voor 68 m
- totaal 1,10 km

↖ **8. Links op Hendrik Westerstraat.**
Volgen voor 335 m
- totaal 1,44 km

↑ **9. Rechtdoor op Hendrik Westerstraat.**
Volgen voor 229 m
- totaal 1,67 km

↗ **10. Rechts op Singletrack (S1).** Volgen voor 22 m
- totaal 1,69 km

↖ **11. Links op Feiko Clockstraat.**
Volgen voor 145 m
- totaal 1,83 km

↑ **12. Rechtdoor op W.H. Bosgrastraat**
Volgen voor 148 m
- totaal 1,98 km

↖ **13. Links op Albionbrug**
Volgen voor 28 m
- totaal 2,01 km

↗ **14. Rechts op H. Hinderstraat.**

Volgen voor 1,47 km
- totaal 3,48 km

↑ **15. Rechtdoor op Abraham Westersstraat A.**
Volgen voor 553 m
- totaal 4,03 km

↑ **16. Rechtdoor op Albert Reijndersstraat A.**
Volgen voor 131 m
- totaal 4,16 km

↑ **17. Rechtdoor op Albert Reijndersstraat B.**
Volgen voor 348 m
- totaal 4,51 km

↖ **18. Links op Onstwedderweg**

Volgen voor 506 m
- totaal 5,02 km

- ➔ **19. Bij de kruising Buig rechtsaf op Onstwedderweg**
Volgen voor 109 m
- totaal 5,13 km

- ➔ **20. Ga links bij de splitsing en volg Onstwedderweg.**
Volgen voor 67 m
- totaal 5,20 km

- ➔ **21. Rechts op Ommelanderweg.**
Volgen voor 449 m
- totaal 5,64 km

- ➔ **22. Bij de kruising Rechts op Oud Alteveer C**
Volgen voor 480 m
- totaal 6,12 km

- ➔ **23. Links op Albatrosstraat C.**
Volgen voor 167 m
- totaal 6,29 km

- ⬆ **24. Rechtdoor op Dominee Sicco Tjadenstraat C.**
Volgen voor 469 m
- totaal 6,76 km

- ⬆ **25. Rechtdoor op Dokter Harm Brouwerstraat C.**
Volgen voor 146 m
- totaal 6,91 km

- ➔ **26. Links op Ommelanderweg.**
Volgen voor 19 m
- totaal 6,93 km

- ↻ **27. Keer om en volg Ommelanderweg.**
Volgen voor 42 m
- totaal 6,97 km

- ➔ **28. Rechts op Dokter Harm Brouwerstraat D.**
Volgen voor 174 m
- totaal 7,14 km

- ➔ **29. Links op Toegangsweg.**
Volgen voor 384 m
- totaal 7,53 km

- ➔ **30. Rechts en volg Fietspad.**

Volgen voor 175 m
- totaal 7,70 km

- ➔ **31. Buig linksaf en volg Pad.**
Volgen voor 14 m
- totaal 7,72 km

- ➔ **32. Scherp rechtsaf op Beukenlaan.**
Volgen voor 46 m
- totaal 7,76 km

- ➔ **33. Links op Verlengde Berkenlaan.**
Volgen voor 103 m
- totaal 7,87 km

- ⬆ **34. Rechtdoor op Berkenlaan.**
Volgen voor 220 m
- totaal 8,09 km

- ➔ **35. Bij de kruising Links op Prunuslaan**
Volgen voor 73 m
- totaal 8,16 km

- ⬆ **36. Rechtdoor op Rondweg.**
Volgen voor 312 m
- totaal 8,47 km

- ➔ **37. Rechts en volg Rondweg.**
Volgen voor 558 m
- totaal 9,03 km

- ⬆ **38. Rechtdoor op Kerkstraat.**
Volgen voor 319 m
- totaal 9,35 km

- ⬆ **39. Rechtdoor op Kerkstraat.**
Volgen voor 149 m
- totaal 9,50 km

- ➔ **40. Bij de kruising Links op Albatrosstraat B**
Volgen voor 261 m
- totaal 9,76 km

- ⬆ **41. Rechtdoor op Albert Reijndersstraat B.**
Volgen voor 684 m
- totaal 10,4 km

- ⬆ **42. Rechtdoor op Abraham Westersstraat A.**
Volgen voor 36 m
- totaal 10,5 km

- ➔ **43. Links op Zuidwendingerweg.**
Volgen voor 566 m
- totaal 11,1 km

- ⬆ **44. Rechtdoor op Lange-afstand-fietsroute.**
Volgen voor 58 m
- totaal 11,1 km

- ➔ **45. Sla rechts af bij de splitsing en volg Lange-afstand-fietsroute.**
Volgen voor 1,03 km
- totaal 12,1 km

- ➔ **46. Rechts op Kibbelgaarn.**
Volgen voor 1,73 km
- totaal 13,9 km

- ➔ **47. Rechts op Ceresweg.**
Volgen voor 1,14 km
- totaal 15,0 km

- ➔ **48. Rechts op Lange-afstand-fietsroute.**
Volgen voor 716 m
- totaal 15,7 km

- ➔ **49. Links en volg Lange-afstand-fietsroute.**
Volgen voor 435 m
- totaal 16,2 km

- ➔ **50. Rechts en volg Lange-afstand-fietsroute.**
Volgen voor 1,27 km
- totaal 17,4 km

- ➔ **51. Rechts op Lange-afstand-fietsroute.**
Volgen voor 84 m
- totaal 17,5 km

- ➔ **52. Scherp linksaf en volg Fietspad.**
Volgen voor 1,87 km
- totaal 19,4 km

- ➔ **53. Rechts op Feiko Clockstraat.**
Volgen voor 78 m
- totaal 19,5 km

- ➔ **54. Bij de kruising Rechts op Hendrik Westerstraat**

Volgen voor 387 m
- totaal 19,8 km

- ↻ **55. Keer om en volg Hendrik Westerstraat.**
Volgen voor 148 m
- totaal 20,0 km

- ➔ **56. Rechts op Industrie-weg-Oost.**
Volgen voor 1,42 km
- totaal 21,4 km

- ⬆ **57. Rechtdoor op de Akkers.**
Volgen voor 544 m
- totaal 22,0 km

- ➔ **58. Links en volg de Akkers.**
Volgen voor 531 m
- totaal 22,5 km

- ➔ **59. Bij de kruising Links op Lange-afstand-fietsroute**
Volgen voor 742 m
- totaal 23,2 km

- ➔ **60. Rechts op Ontsluitingsweg Nieuwe Compagnie.**
Volgen voor 1,10 km
- totaal 24,3 km

- ➔ **61. Rechts op Fietspad.**
Volgen voor 1,23 km
- totaal 25,6 km

- ➔ **62. Rechts en volg Fietspad.**
Volgen voor 415 m
- totaal 26,0 km

- ➔ **63. Links en volg Fietspad.**
Volgen voor 213 m
- totaal 26,2 km

- ⬆ **64. Rechtdoor op Bosrand.**
Volgen voor 508 m
- totaal 26,7 km

- ➔ **65. Links op Lange-afstand-fietsroute.**
Volgen voor 531 m
- totaal 27,2 km

- ➔ **66. Rechts op Wedderweg.**
Volgen voor 77 m
- totaal 27,3 km

1. Molen De Onrust

De molen De Onrust te Oude Pekela is in 1850 gebouwd als koren- en pelmolen. Het is een achtkantige bovenkruier met stelling. De molen is recent gerestaureerd, maar niet meer bedrijfsmatig in gebruik. Langs het Pekelder Hoofddiep stonden rond het begin van de negentiende eeuw nog acht windmolens, waarvan er nog twee bestaan; 'De Zwaluw' en 'De Onrust'.

Veel in De Onrust is nog authentiek. Dit valt vooral op bij het lichtwerk van de drie kopelstenen en het kammenvuierwerk voor het ophijsen en laten zakken van zakken graan en meel. De stenen worden in en uit het werk gezet door het met de hand verschuiven van de ijzerbalk (zwaai- of sleutelbalk), het verplaatsen van een losse pal en een wig. De molen heeft zes ruimten: de begane grond, eerste zolder, tweede zolder, maalzolder (of stellingzolder, met een mooi uitzicht op ruim tien meter hoogte), steenzolder, overstap ter hoogte van het vuierwerk en de kapzolder.

ACTIVITEITEN:

Openstelling van de molen (let op: de molen kan momenteel niet draaien).

OPENINGSTIJDEN OPEN MONUMENTENDAG 2023:

- zaterdag 9 september van 09:00 - 16:00 uur

WAAR KUNT U MOLEN DE ONRUST VINDEN?

Molen De Onrust is te vinden aan de Feiko Clockstraat 111a in Oude Pekela.

Zie voor meer informatie: www.molendatabase.nl/nederland/molen.php?nummer=356.

2. Kapiteinshuis Nieuwe Pekela

Aan de Ds. S. Tjadenstraat in Nieuwe Pekela staat een originele kapiteinswoning. Het is een goed bewaard voorbeeld van een Veenkoloniaal woonhuis met asymmetrische puntgevel.

Kenmerkend is de ingang in de 'krimp', een sprong in de gevel, waarbij het gebouw zich verbreedt van het hogere woonhuis naar de lage, brede schuur. Het huis is gebouwd in 1799 in opdracht van kapitein Kornelis Jans Boon en zijn vrouw Jantje Roelofs Koop.

In 1988 werd het pand gedeeltelijk ingericht als museum, want het voorhuis werd toen nog bewoond. Sinds 2006 is het gebouw gerenoveerd en ingericht met een collectie die grotendeels bestaat uit stukken die door Pekelder zeevaarders werden meegenomen uit verre oorden.

OPENINGSTIJDEN OPEN MONUMENTENDAG 2023:

- zaterdag 9 september van 13:30 - 16:30 uur
- zondag 10 september van 13:30 - 16:30 uur

WAAR KUNT U HET KAPITEINSHUIS VINDEN?

Het Kapiteinshuis is te vinden aan de Ds. S. Tjadenstraat C95/96 in Nieuwe Pekela.

Voor meer informatie: www.kapiteinshuis.nl.

3. Stichting Siep&Co

De Stichting Industrieel Erfgoed Pekela is gehuisvest in de oudste fabriekshallen van de voormalige "Stoomstroocartonfabriek Free &Co". Het authentieke machinehuis met een Stork stoommachine met zijn enorme vliegwiel uit 1929 geeft bij binnenkomst je al een impressie van het vroegere lawaai en de stoomwolken bij de verwerking van het aangeleverde stro tot karton. Ook andere machines en onderdelen, deels op het buitenterrein, geven je een inkijkje in het industriële verleden van Pekela eind 19e, begin 20e eeuw, waar in een totaal van 9 kartonfabrieken toen 2.000 mensen hun brood verdienden, en van de andere takken van industrie zoals wijn, likeur, textiel, aardappelmeel, landbouwmachines, sigaren en voertuigen.

WIST JE DAT:

- De mate van industrialisatie in Oude Pekela per vierkante kilometer dichter was dan die van Engelse industriesteden als bijvoorbeeld Manchester?
- En dat in hetzelfde fabriekscomplex nu een hennep verwerkende industrie zit, met zijn andere Pekelder collega de enige van Nederland?
- En dat er in de 19e eeuw langs de Pekelder Aa zeeschepen werden gebouwd die samen met die afkomstig uit de andere Veenkoloniën naast op de Oostzee ook op de Middellandse Zee voeren?

Kom kijken, misschien geloof je het dan!

ACTIVITEITEN:

- Op 9 september 2023 open tijdens de Jaarmarkt Oude Pekela
- Op 10 september 2023 een technische hobbybeurs

OPENINGSTIJDEN OPEN MONUMENTENDAG 2023:

- zaterdag 9 september van 10:00 – 17:00 uur • zondag 10 september van 9:30 - 16:00 uur

WAAR KUNT U STICHTING SIEP & CO VINDEN?

De fabriek ligt aan het Pekelder Hoofddiep, Hendrik Westerstraat 22 in Oude Pekela.

4. Wedderwegkerk Oude Pekela

KERKGEBOUW

De huidige kerk (voormalige Hervormde kerk) bestaat uit een langgerekt zaalgebouw met toren. De bouw van de kerk begon in 1683 en werd voltooid in 1685. De eerste predikant was W. Johannes. De zaalkerk telde vier ramen aan de lange zijde en twee aan de korte en had een afmeting van circa 19 x 11,2 m. In het midden van de 18e eeuw was de kerk alweer te klein en werd met circa 10 m, met twee ramen, vergroot richting het noordoosten. In de huidige zijgevels is aan de hand van de afwijkende kleur van de stenen de voormalige afmeting van de kerk nog goed te herleiden.

INTERIEUR

Tijdens de restauratie van de kerk in 1975 en 1976 is een groot deel van het meubilair verwijderd. De nog aanwezige banken zijn herplaatste banken uit de 18e en 19e eeuw.

De bankblokken langs de noordwestgevel stammen uit de 17e eeuw en zijn hersteld met onderdelen van de uitgenomen bankblokken tijdens de restauratie van 1975 en 1976. De preekstoel dateert vermoedelijk uit de 19e eeuw. Het klankbord is echter ouder, vermoedelijk 18e eeuw. De kerk heeft van oorsprong een houten zoldering gehad, die aan de onderzijde groenblauw is geweest. Doordat vleermuizen de strodokken onder de dakpannen hadden aangetast is door lekkage de houten zoldering dermate aangetast dat in 1851 werd besloten deze te vervangen. De grenen zolderbalken werden hierbij vervangen voor 9 ijzeren

trekstangen. Het plafond werd vervangen door een gips gewelfd plafond met een schenkelconstructie. Het dak werd voorzien van een houten beschot.

ORGEL

In 1864 werd er gekozen om een orgel van 'Heer van Oeckelen' te bestellen. De orgelkast is van grenenhout en wordt versiert door twee gesneden adelaars en een harp op de top. Aan het orgel werd ruim een jaar gewerkt en werd op 22 oktober 1865 ingewijd. In de jaren 1952-1954 is door Mense Ruiter een restauratie van het orgel uitgevoerd, later begin jaren 90 gevolgd door een nieuwe opknapbeurt door dezelfde firma. Het instrument heeft 19 registers, verdeeld over Hoofdwerk, Bovenwerk en Pedaal. De speeltafel zit aan de zijkant van het orgel.

KERKHOF

Het kerkhof omringt de kerk aan drie zijden. Het bevat graven uit de 19e en 20ste eeuw. Tot 1829 kon men in enkele gevallen in de kerk begraven worden. In het midden van de kerkzaal bevindt zich een gedenksteen uit 1821 voor de schoolhervormer Hendrik Wester

HENDRIK WESTER

In 2022 was het 200 jaar geleden dat Hendrik Wester overleed. Hendrik Wester staat bekend als een van de grondleggers van een verbeterd onderwijs. Hij is vooral een man van de onderwijspraktijk, niet van de theorie. Na 1795 erkent de Bataafse overheid de waarde van zijn arbeid en benoemt hem in 1801 tot een van de eerste schoolopzieners in het land. Om het peil van de onderwijzers te verhogen richt Wester in 1802 in Winschoten een onderwijzersgezelschap op.

ACTIVITEITEN:

- Op zaterdag 9 september een boeken- en rommelmarkt

OPENINGSTIJDEN OPEN MONUMENTENDAG 2023:

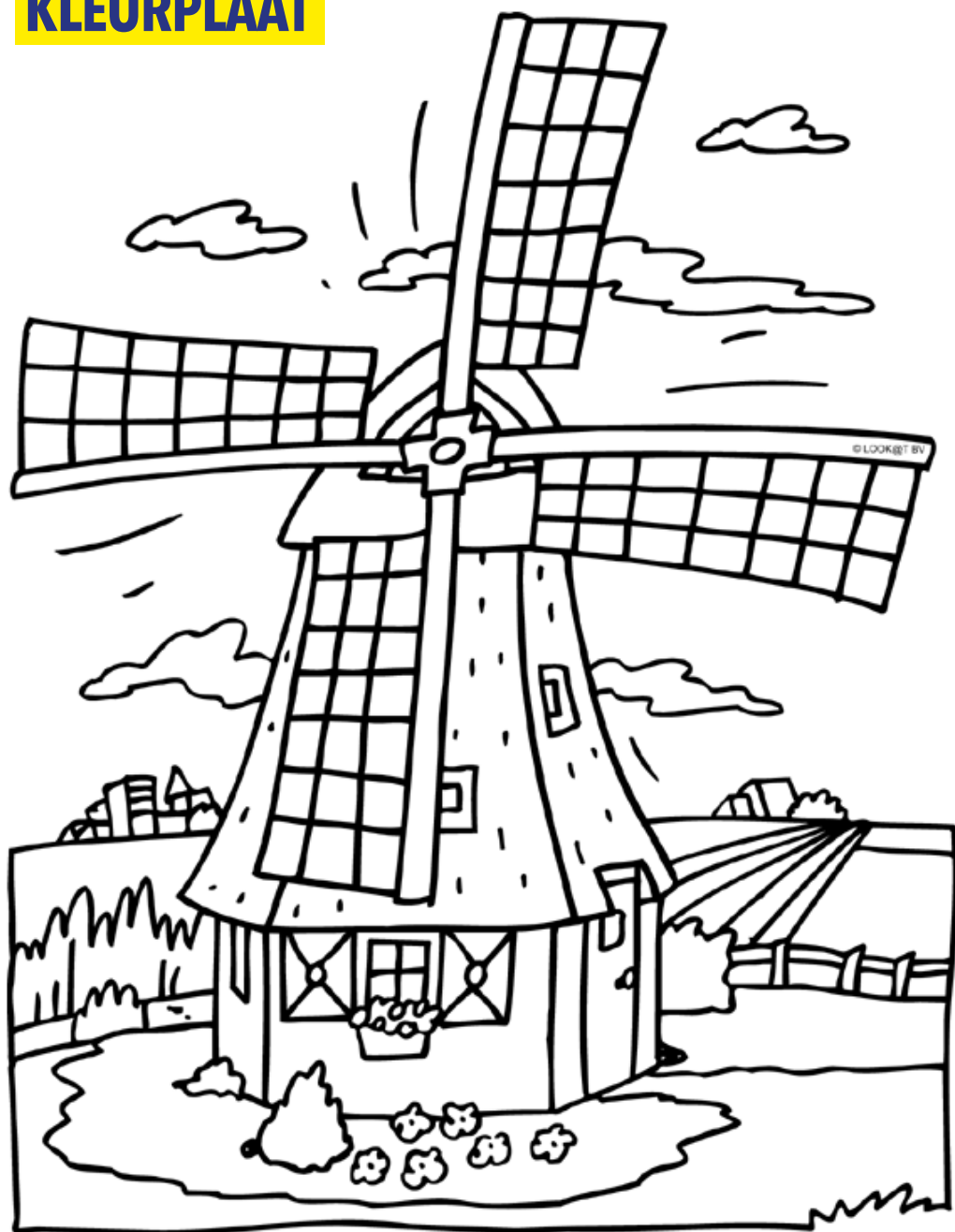
- zaterdag 9 september van 9:00 - 16:00 uur.

WAAR KUNT U DE WEDDERWEGKERK VINDEN?

De Wedderwegkerk is te vinden aan de Hendrik Westerstraat 114 te Oude Pekela.

Copyright by Frea Bruitjes

KLEURPLAAT

Gemeente Pekela

Bezoekadres:

Raadhuislaan 8
9665 JD Oude Pekela

Postadres:

Postbus 20.000
9665 ZM Oude Pekela
T: (0597) 617555
info@pekela.nl
www.pekela.nl

Pekela Actief!

www.pekelaactief.nl

Meer informatie over de open
monumenten en het boekje
digitaal op:

[www.openmonumentendag.nl/
pekela](http://www.openmonumentendag.nl/pekela) of scan de QR-code:

